

NEKOLIKO ARHIVSKIH VIJESTI O PETRU HEKTOROVIĆU NA VISU

A m b r o z T u d o r

UDK 930.253 (497.5 Vis) 929 Hektorović, P.
Izvorni znanstveni rad
Ambroz Tudor
Ministarstvo kulture
Konzervatorski odjel u Splitu

Autor donosi, osim dosada poznatih vijesti o imanjima Petra Hektorovića na Visu, i više izvornih, neobjavljenih dokumenata među kojima se ističe opis njegovog ljetnikovca na predjelu Luka u Visu iz 1704. godine.

Život Petra Hektorovića najčešće se vezuje za Stari Grad i Tvrđalj ili Hvar, što je svojevremeno izazvalo burne rasprave. Međutim, dokumenti iz arhiva Hektorovića pokazuju da je i njegov zemljoposjed, kao i svi veći plemićki posjedi, bio razbacan na prostoru cijele komune.¹ Malo je poznato da je pjesnik imao potpuno organiziran veleposjed na otoku Visu što ga je naslijedio od oca Marina Hektorovića.² Sastojao se od brojnih zemljišnih parcela, ljetnikovca u Visu na predjelu Luka i kuće s vrtom na predjelu Cojno polje u unutrašnjosti otoka, koji je, izgleda, posjedovao u većem dijelu.

Hektorovići su na Visu prisutni od svog utemeljitelja Hektora Golubinića.³ Najranije je spomenut 1450. godine na položaju Sapuni, *in campo magno in loco vocato Sapune*, gdje se među ostalim vlasnicima zemlje spominje i *hector golumbinj cum fratribus suis*.⁴ Nešto prije 1467. godine došlo je do dioba imovine unutar

¹ Hektorovići imaju posjede na otoku Visu, Braču, u okolici Trogira, a na otoku Hvaru u hvarskim Njivama, u Starogradskom polju, u okolici sela Grablje, na predjelu Plaže, na središnjem dijelu Plama i u okolici Sućurja. S. PLANČIĆ, *Inventar Arhiva Hektorović*, vol. I, II, III, Stari Grad 1980-84.

² C. FISKOVIĆ, *Spomenici otoka Visa od IX. do XIX. stoljeća*, u *Viški spomenici*, Split 1968., str. 185. Fisković ovdje spominje samo manji dio imanja, kao i dio ljetnikovca koji Hektorović iznajmljuje Nikoli Šoltiću 1558. godine.

³ Posljednji Hektorovići također su zabilježeni na Visu. Na zahtjev generalnog providura sastavljen je 1778. godine popis posljednjeg plemstva hvarske komune. Među njima su i Hektorovići, ali ne na Hvaru nego u Visu: *Domenico Ettoreo con tre figli, uno dei quali fuori di stato*. Dominik Hektorović umro je 1791. godine, a o sudbini njegove djece malo je što poznato. Monumenta historico-juridica Slavorum Meridionalium, Pars I., Statuta et Leges, Volumen III. *Statuta et leges Civitatis Buduae, Civitatis Scardonae et Civitatis et Insulae Lesinae, Zagabriae*, 1882-1883, str. 485-486.

⁴ F. SMILJANIĆ, *Oporuka zadarske plemkinje Urše de Fumatis iz 1452. godine*, Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru, br. 8, Zadar 1979, str. 222.

bratske zajednice kada Hektor Golubinić,⁵ dijeli s braćom Nikolom, Šimunom i Matijom zemljišta Studenac i Dubov ratac na Visu, te neka zemljišta u Kutu.⁶ Zanimljivo je da dijele i zemljište Grad u Luci, odnosno arheološki lokalitet Isse, koji će se poslije pod imenom Na gradini spominjati kao vlasništvo Petra Hektorovića. Pjesnik je to zemljište mijenjao 1522. godine za zemljište na Tvrđalju s rođakom Uliksom Hektorovićem,⁷ dok se 1679. godine javlja kao vlasništvo hvarskog Kaptola.⁸ Oporuka Hektora Golubinića, iz 1467. godine, napisana u njevoj hvarskoj *domo habitationis* ne spominje poimenice nekretnine na Visu.⁹ O mogućem mjestu smrti koristi se formulacijom sličnom onoj u oporuci unuka mu pjesnika Petra Hektorovića: *Et morando qui in Lesina overo nel suo districto*, što upućuje na to da je trajnije boravio ili stanovao i na prostoru distrikta komune.¹⁰

Oporuka Hektorovog sina Marina iz 1513. godine, oca pjesnika Petra, spominje Vis na dva mjesta.¹¹ Luki Domjanoviću iz Visa ostavlja deset dukata, ne navodeći razlog.¹² Moguće je da mu je dugovao taj novac kao kolonu ili ortaku u nekom poslu, ali se isto tako može pretpostaviti da je Domjanović bio neka vrst opunomoćenika, upravitelja imanja na Visu. Marin Hektorović spominje zemljište Poljica koje ostavlja hvarskoj komuni, *Comun di Liesena*, zbog mogućih dugova koje je zaboravio podmiriti, a gdje je nekada bio vinograd zbog kojeg se sporio s kolonom Jadrom Bilićem, *dove era la vigna per la qualle litigava con Giadre Bilich che la dovesse lavorar*.¹³ Univerzalni je nasljednik pokretnina i nekretnina njegov sin Petar,¹⁴ koji se, kako ističe u svojoj oporuci 1559. godine, pobrinuo da svi očevi legati budu ispunjeni.¹⁵

Deset godina prije pisanja oporuke, 1503, u diobi posjeda između Marina Hektorovića i brata mu Dominika¹⁶ spominje se i *Luoco a Luca*, čiji zapadni dio

⁵ Osim oblika Golubinić, poznat je i oblik Golubina. Zanimljiv je i gore spomenuti oblik Golubini iz 1450. godine, koji je izgleda nastao kao kombinacija hrvatskog i talijanskog oblika. Obitelj je ogranak roda Piretića, a tijekom 16. i 17. stoljeća javlja se u talijaniziranom obliku Colombini. S. PLANČIĆ, *Inventar Arhiva Hektorović*, III. dio, Stari Grad 1984, str. 119; A. ZANINOVIĆ, *Gdje se rodio Petar Hektorović*, Građa za povijest književnosti Hrvatske, br. 17, Zagreb 1949, str. 155-156.

⁶ A. ZANINOVIĆ, *op. cit.* (bilj. 5), str. 163. Hektorovićevo vlasništvo u Kutu potvrđuje i vijest o prodaji jednog vrta Cinganovićima od strane Marije, supruge Antuna Hektorovića 1573. godine. S. PLANČIĆ, *op. cit.* (bilj. 5), str. 69.

⁷ S. PLANČIĆ, *op. cit.* (bilj. 5), str. 79-80.

⁸ D. BERIĆ, *Arhivi otoka Visa*, Split 1958, str. 28.

⁹ A. ZANINOVIĆ, *op. cit.* (bilj. 5), str. 186-187.

¹⁰ *Ibid.*, str. 186.

¹¹ *Ibid.*, str. 187-189.

¹² *Ibid.*, str. 188.

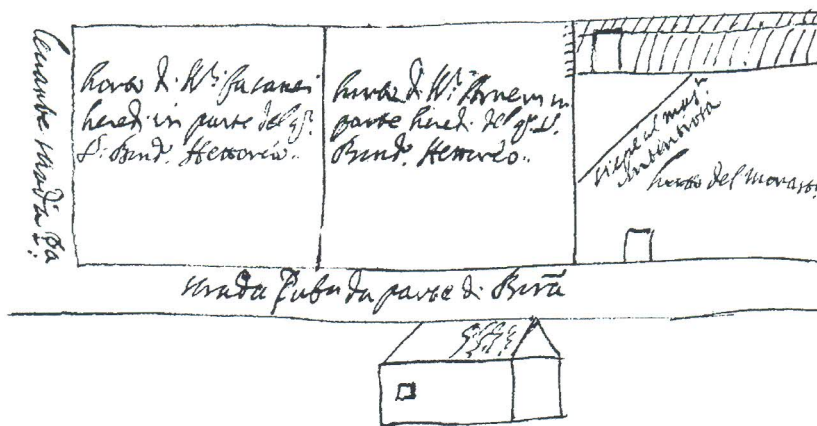
¹³ *Ibid.*, str. 188.

¹⁴ *La mia herede universal de tutti mei beni mobili et stabili fattio et lascio Pietro mio figliol ...*, *Ibid.*, str. 189.

¹⁵ *Poi per aquietar li animi alli miei heredi et successori faco fede con atestation della mia conscientia haver io adempito et integralmente satisfatto, quanto a me tocava, tutti legati contentuti nel testamento di mes. Marin mio padre*. Stari pisci hrvatski, Knjiga XXXIX, Djela Petra Hektorovića, Zagreb 1986., str. 142-143.

¹⁶ Dominik Hektorović spominje se 1505. godine kada kupuje od Mihovila Petrovića zemljište na predjelu Vinopolje na Visu. V. FORETIĆ, *Građa o srednjedalmatinskom*

dobija Dominik, a istočni Marin: *La parte di Levante toccó al Signor Domenico, e la parte di Ponente al Signor Marino*,¹⁷ a dioba se odnosi na zemljište na kojem će se poslije zateći ljetnikovac Petra Hektorovića. Marin Hektorović držao je u najmu i jednu kuću u Komiži, vlasništvo opatije sv. Nikole oko čijeg se popravka sporio s hvarskim Kaptolom 1508-1509. godine.¹⁸ Dominikov sin Uliks Hektorović iznajmio je 1522. godine majstoru Ivanu Telepardoviću na 12 godina svoj dio vrta u Luci gdje je taj podigao drvenu kućicu.¹⁹

Crtež sklopa Petra Hektorovića u Visu iz 1647. godine. Zavod za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku, Arhiv Hektorović, sv. 98

Upravo je sluškinja u viškoj kući Dominika Hektorovića, *la massara de ser Domenego Hector nobile*, optužila pučke obitelji Cevišić i Radašinić da su provalili u 13 plemićkih kuća, *sta aperte per forza case XIII de questi nobili da Lesina*, u Visu, *villa de San Zorzi da la insula Lissa*, u noći između 4. i 5. kolovoza 1511. godine.²⁰

Ni u jednom zasada poznatom dokumentu nije zabilježen boravak Petra Hektorovića u Visu, iako se zasigurno može pretpostaviti da je na otoku boravio. Valja naglasiti da su viški posjedi Petra Hektorovića samo dio ukupnog posjeda Hektorovića na Visu. Najstarija matična knjiga više župe spominje brojne Hektoroviće na tom otoku.²¹ Pjesnik je viško imanje davao u zakup. Godine 1558.

području u arhivu korčulanske obitelji Arneri, Grada i prilozi za povijest Dalmacije, br. 11, Split 1990, str. 156-157.

¹⁷ A. ZANINOVIĆ, *op. cit.* (bilj. 5), str. str. 163. Dokument nosi naslov: *1503. X. Dec. Divisione tra li Signori Domenico e Marin fratelli Hettorei q. Hettore delli luochi a Lissa e Lesina.*

¹⁸ S. PLANČIĆ, *Inventar Arhiva Hektorović*, I. dio, Stari Grad 1980, str. 65.

¹⁹ S. PLANČIĆ, *op. cit.* (bilj. 5), str. 199.

²⁰ A. GABELIĆ, *Ustanak hvarskih pučana-izvori, tokovi, domet*, Split 1988, str. 644-645.

²¹ N. BEZIĆ-BOŽANIĆ, *Prilog proučavanju stanovništva otoka Visa krajem 16. i početkom 17. stoljeća*, Čakavska rič, br. 2, Split 1968, str. 33.

iznajmio je Nikoli Šoltiću kuću, kućicu s konobom, vrtom i nekim zemljištima u Luci u Visu.²² Sličan najam ugovorio je i s Ivanom Balciem 1552. godine.²³

Hektorović je sa Šoltićem imao problema oko naplate što se doznaje iz nedatiranog pisma (oko 1560. godine) Ivana Balcija, soprakomita hvarske galije, mletačkom duždu, koji mu piše u svojstvu zastupnika Petra Hektorovića. Balci se tuži duždu da Nikola Šoltić (Solta) iz Hvara, *admiral u armati providura*, nije Hektoroviću platio najam s imanja na Visu i traži od dužda da intervenira kod generalnog providura.²⁴ Petar je imao problema s naplatom najma i od Ivana Balcia kojem je 1562. godine zaposjeo neka zemljišta s kućicama u Starom Gradu na ime duga.²⁵ Balci se 1564. godine s Petrom nagodio oko posjeda šest vinograda na Visu, a 1567. godine dogovorili su se da će vještaci Nikola Golubić i Nikola Franković procijeniti poboljšice koje je Balci napravio na Petrovim vinogradima na predjelu Cojno polje.²⁶ Nedugo poslije smrti Petra Hektorovića, 1579. godine, Antun Lucić u ime supruge Julije, unuke pjesnikove, iznajmljuje sva pjesnikova imanja na Visu Jakovu Cvitkoviću za 90 dukata.²⁷ Sporenja oko nasljedstva Petrove ostavštine započela su još za života Julije Lucić jer se ona sa suprugom Antunom spori s Antunom Golubinićem oko prava na najam za kuće, vrt i vino-

²² Obitelj Solta, Šoltić ili Soltić najranije je zabilježena 1512. godine kada je Frano Soltić iz Hvara, *Francesco Soltich de Liesena*, optužen za sudjelovanje u napadu i ubojstvu Augustina de Ozorisa 1511. godine. Nakon gušenja ustanka uspio je umaći, a na Capellovom popisu osuđenih iz 1515. godine osuđen je na smrt, što znači da je bio među vodama bune. A. GABELIĆ, *op. cit.* (bilj. 20), str. 622 i 660-662. Obitelj se javlja i u Jelsi 1539. godine gdje je *ser Janetto Soltich* svjedok prilikom prenošenja Gospe iz Čitluka u Jelsu. N. DUBOKOVIĆ, *Nekoliko dokumenata o hvarskim spomenicima*, Bilten Historijskog arhiva komune hvarske, br. 3-4, str. 2-3. U Veneciji je 1560. godine podigao kuću na Castellu bogati patron Alvise Solta koji je na kući istaknuo natpis na latinskom u kojem traži da se kuća nikada ne proda ili otuđi. Ista je obitelj dala ime jednoj ulici na tom predjelu Venecije, *Corte del Solta*. U literaturi se smatra da je ulica nazvana prema iseljenicima sa Šolte, ali izgleda da je nazvana prema ovoj hvarskoj obitelji koja je moguće podrijetlom sa Šolte. Nedaleko od nje je i ulica *Corte Piero da Liesina*, nazvana prema hvarskom plemiću Petru Fazaniću. L. ČORALIĆ, *Hvarski prinos mletačkoj toponomastici: "Corte Piero da Liesina"*, Grada i prilozima za povijest Dalmacije, br. 16, Split 2000.

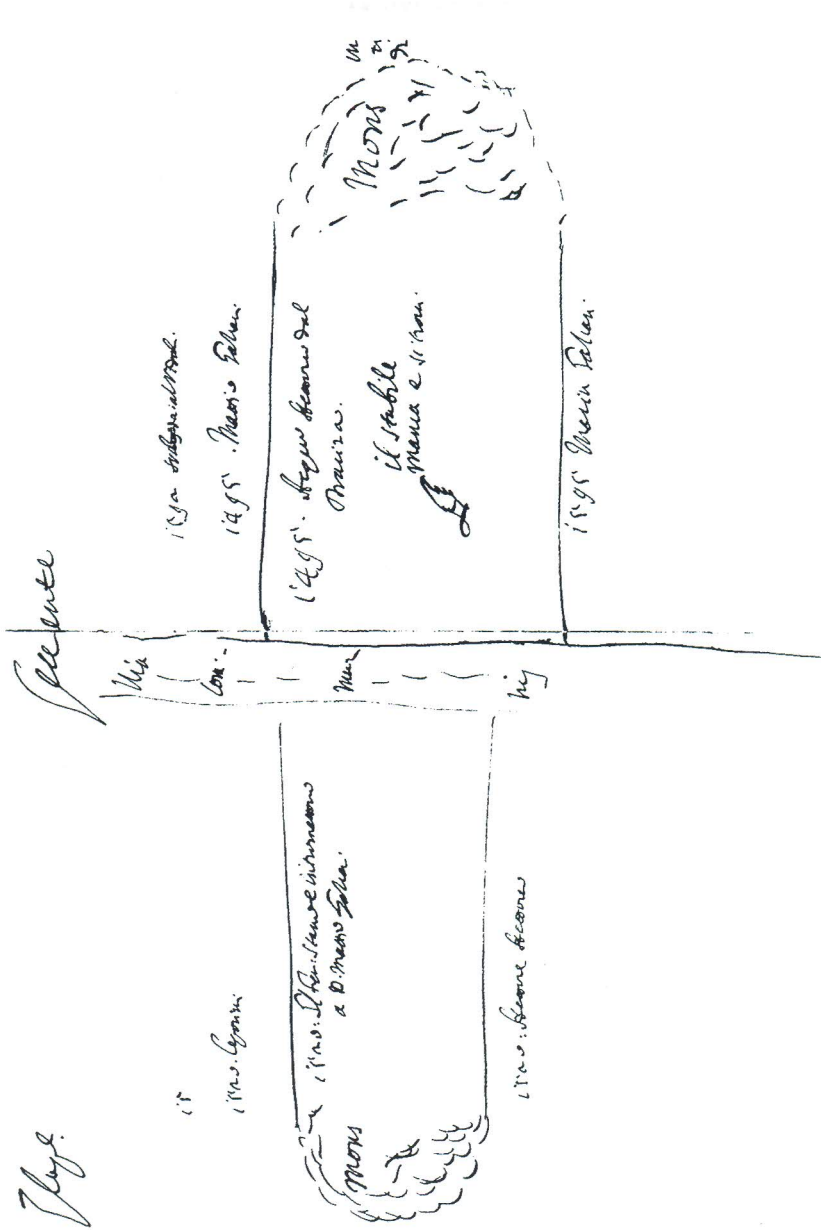
²³ *Ibique spectabilis Dominus Petrus Hectoreus pro se et heredes et successores suos dedit, tradidit, locavit et ad affectum habere concessit inceptrum quando finiet afflictionis annorum decem factus D. Jonanni Balcio quonda D. Thomae sub die 27 septembris 1552 omnes et singulas introitus et perventus possessionum suarum in insula Lissae. Item canipam ibidem sitam in villa Luca cum una domuncula eidem contigua et hortum cum omnibus alijs eius locis in dicta villa existentibus ac omnia in dicta canipa existentia videlicet pertinentia ad ipsam...* C. FISKOVIĆ, *op. cit.* (bilj. 2), str. 185.

²⁴ V. FORETIĆ, *op. cit.* (bilj. 16), str. 111.

²⁵ S. PLANČIĆ, *op. cit.* (bilj. 5), str. 214.

²⁶ *Ibid.*, str. 46.

²⁷ *Ibid.*, str. 203. Obitelj Cvitković javlja se 1511. godine među osnivačima Bratovštine sv. Marije u Velom Selu na Visu. Tada je zabilježeno i njihovo starije prezime Toljenčić. N. BEZIĆ-BOŽANIĆ, *Toponimi posjeda i antroponimi najstarije viške bratovštine*, Čakavska rič, br. 2, Split 1986. U 17. stoljeću obitelj se naziva i Fioretti, a vlasnici su i kuće na Kutu u Visu. Cvitkovići i Hektorovići su 1647. godine postali rodaci udajom kćerke kapetana Hercula Fiorettija za Domenika Hektorovića. C. FISKOVIĆ, *op. cit.* (bilj. 2), str. 126.

Crtež posjeda Hektorovića na Zlopolju na Visu. Zavod za povijesne znanosti HAZU-Dubrovnik, Arhiv Hektorović, svezak 98/6

grade na Visu.²⁸ Isti dokument donosi podatak da je Ivan Balci 1552. godine ugovorio najam od 125 dukata za 10 godina.²⁹

Petar Hektorović spominje viška imanja u svojoj oporuci iz 1559. godine na više mjesta bez preciznijih opisa nekretnina. Traži da ih se daje u zakup kako je i on običavao, a da se prihodi deponiraju u hvarskej komunalnoj kancelariji.³⁰ Trebaju biti namijenjeni izvršavanju njegovih oporučnih želja, u prvom redu dovršavanju Tvrdalja.³¹ Posebno je važna odredba oporuke po kojoj se njegove nekretnine povezuju u fideikomes, dakle u neotuđivu i nedjeljivu cjelinu nekretnina koju imaju nasljeđivati zakoniti muški pripadnici obitelji Hektorović.³²

Fideikomes Petra Hektorovića, odnosno pitanje njegova nasljedstva, izazvao je vjerojatno najdužu parnicu u povijesti hvarske komune, koja je u raznim oblicima trajala do sredine 19. stoljeća.³³ Spomenut je spor Julije Lucić s Antunom Golubinićem, a prva dioba zabilježena je 12. kolovoza 1595. godine u kući Petra Hektorovića pok. Antuna u Hvaru,³⁴ iako je smisao stvaranja fideikomesa bilo održavanje imanja na okupu. Savjesni je legitimist Markantun Hektorović sredinom 18. stoljeća napravio prijepise raznih dioba od 1595. do 1677. godine, u prvom redu za zemljište Čartani dolaci pored Velog Grablja na otoku Hvaru gdje je Petar Hektorović imao kuću sa cisternom,³⁵ slično kući na Cojnom polju na Visu. Uspio je pobrojati 16 dioba u navedenom razdoblju.³⁶ Možda najbolja ilustracija nemoći Hektorovića da riješe pitanje Petrovog fideikomesa jesu napori Bondumjera Hektorovića u Padovi 1667. godine, gdje je kod vodećih pravnika tamošnjeg sveučilišta tražio mišljenje. Uspio ga je dobiti od Andree Varottija, a njegov opunomoćenik Horacije Licini nastavio je od padovanskih pravnika tražiti mišljenje o istom pitanju.³⁷

²⁸ *Ibid.*, str. 46.

²⁹ *Ibid.*, str. 46.

³⁰ *Voglio ancora, che li denari delle mie intrade de Lissa siano sempre depositati in officio della cancellaria di Liesena, da esser disoensati secondo li miei ordini soprascritti et infrascritti fina quel tempo, che compiranno le mie location et perveniranno in poter delli miei heredi; op. cit. (bilj. 15), str. 142.*

³¹ *Et voglio, che sempre siano conservate tutte le stantie del revelino con le mie intrade de Lissa; Li miei legati siano satisfatti, et le fabriche siano fornite delli denari delle mie intrade de Lissa et de quelli, che seranno appreso li debitori et in trafigo da più persone, che faranno mercantie, con quelli, che seranno nelli vini dopo la mia morte in canava, et di ogni altra sorte di denari de mia ragione, op. cit. (bilj. 15), str. 148.*

³² *Et voglio, ordino et dechiaro, che tutti li miei beni stabili così esistenti sulla isola di Liesena come sulla isola di Lissa, siano perpetualmente, et se intendano esser sotto fideicomisso, et che siano sempre liberi nè sottoposti alle doti nè ad alcuna sorte di debiti, ma che vadino sempre de heredi masculini et legittimi, et che non possino esser alienati per alcun modo, via, astutia nè ingegno, nè impegnati, nè permutati, op. cit. (bilj. 15), str. 144-145*

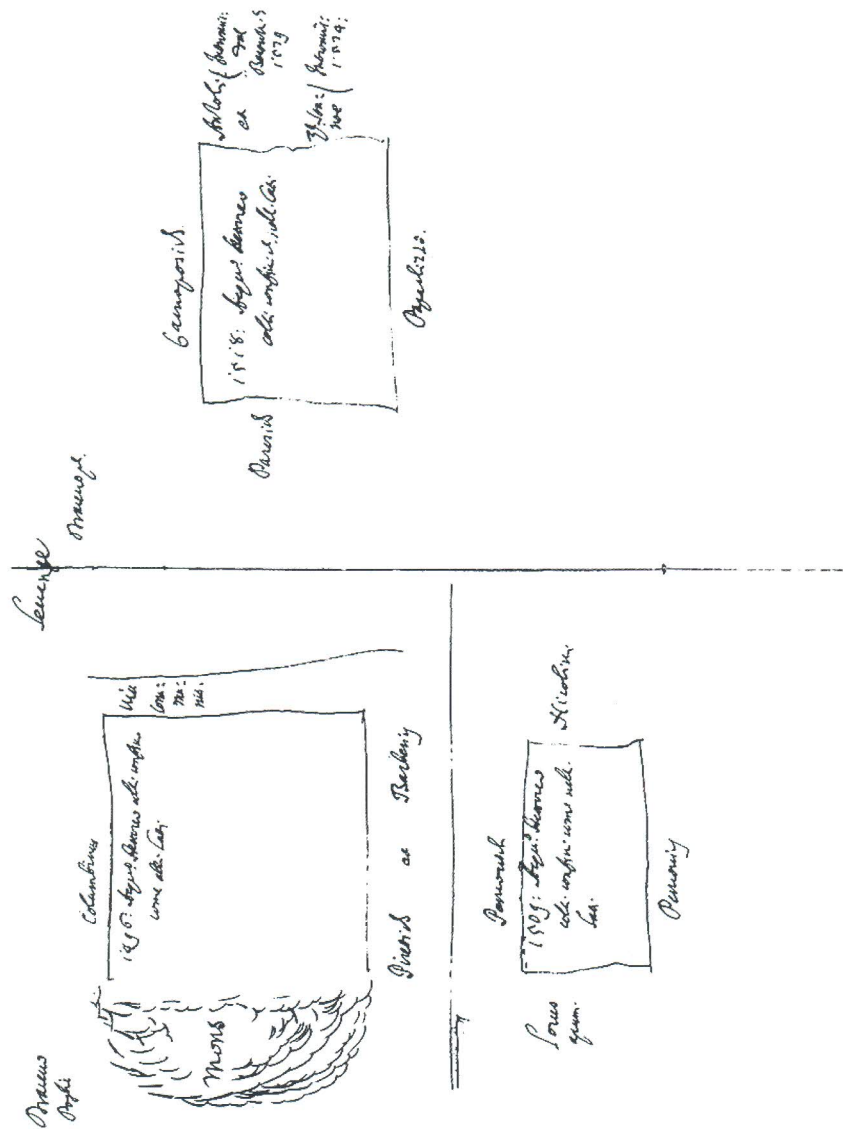
³³ Razne diobe i sporovi traju od 1595. do 1857. godine kada završava spor Franetovića s Nisiteovima i Raffaelljevima oko sklopa Lucić u Starom Gradu, a što ga je Julija Lucić pridružila fideikomesu Petra Hektorovića.

³⁴ S. PLANČIĆ, *op. cit.* (bilj. 5), str. 50.

³⁵ *Ibid.*, str. 202.

³⁶ S. PLANČIĆ, *op. cit.* (bilj. 18), str. 98-99.

³⁷ S. PLANČIĆ, *op. cit.* (bilj. 5), str. 235. Spominju se dr. Brentan, dr. Bocchini i dr. Santon-Vecchio.

Početak 17. stoljeća ljetnikovac u Visu kao i kuća s vrtom na Cojnom polju u većem su dijelu pripali korčulanskoj obitelji Arneri.³⁸ Godine 1647. hvarske benediktinke vode spor s Bondumjerom Arnerijem oko uzurpacije kućišta, konobe i vrta, *l' usurpo della muraglia et cantin del horto a Lissa nella Villa di Luca*, koje je ovaj naslijedio od Bondumjera Hektorovića, a koji su pripadali fideikomesu Petra Hektorovića.³⁹ Isti dokument navodi da je Arneri naslijedio samo dio ostavštine, a da su drugi dio naslijedili Fazanići.⁴⁰ Uz tekst obrazloženja tužbe, koju je podnio odvjetnik Jeronim Leporini, priložen je važan dokument iz 1611. godine u kojem zaslužni knez Petar Semitecolo poziva pred sud u Hvaru *Antonio et Vincenzo figliuoli del quondam Signor Hettore Hettoreo, et del Signor Francesco Hettoreo figliuolo del quondam Signor Antonio Hettoreo, figliuoli maschi et leggitimi chiamati alla sucesione delli beni stabili del detto quondam Signor Piero*, te ih zbog nedostatka pravog nasljednika *In absentiasa dell heredo Comisionarij*, proglašava skupnim nasljednicima pjesnikove ostavštine *heredita del quondam Signor Piero Hettoreo quondam Marin*.⁴¹

Dio spomenutog dokumenta je i crtež predmetnih nekretnina, a koji je ujedno jedini poznati crtež Petrovog ladanjsko-gospodarskog sklopa u Visu. Vrt sklopa nalazio se južno od kuće, a bio je razdvojeni ulicom. Vrt je i s istoka omeđen javnom ulicom. Stambeno-gospodarski dio sklopa naznačen je shematski nacrtnom kućom preko puta vrta.⁴²

Prema dokumentima arhiva Hektorović u Dubrovniku nije poznat tijek parnice benediktinki i Arnerija, ali isti arhiv čuva i druge dokumente o imanju Petra Hektorovića na Visu, uključujući i opis njegovog ljetnikovca. Sačuvani su, kao i najveći broj dokumenata o njegovom imanju, u sporovima koje su Matij i njegov sin Markantun Hektorović vodili od kraja 17. do sredine 18. stoljeća oko nasljedstva pjesnikova fideikomesa,⁴³ u konkretnom slučaju viških kuća ponovno s korčulanskom obitelji Arneri, od 1654. godine i hvarskim plemićima.⁴⁴

³⁸ Arnerijevi su imanje na Visu naslijedili kao dio miraza Kornelije Hektorović, kćerke Bondumjera Hektorovića, udane za Rafaela Arnerija oko 1618. godine. On tada priznaje Hektorovićima da je primio veliku svotu od 1600 dukata samo u pokretninama. Bondumjer Hektorović je sin Vicka Hektorovića koji je prema odluci Semitecola iz 1611. godine imao pravo diobe fideikomesa Petra Hektorovića, a spominje se 1599. godine kao koadjutor u korčulanskoj kancelariji. V. FORETIĆ, *op. cit.* (bilj. 16), Split 1990, str. 109.

³⁹ Zavod za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku, Arhiv Hektorović, sv. 98. Bondumjer Arneri bio je hvarski kanonik.

⁴⁰ Bondumjer Hektorović posljednji je muški predstavnik te grane Hektorovića. Osim kćeri Kornelije imao je i kćer Ceciliju koja je bila udana za Vicka Fazanića, koji putem miraza, kao i Arneriji, nasljeđuju dio imanja Petra Hektorovića na Visu. Arneriji i Fazanići su također bili u međusobnom sporu oko istog imanja. V. FORETIĆ *op. cit.* (bilj. 16), str. 117, 122.

⁴¹ Zavod za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku, Arhiv Hektorović, sv. 98.

⁴² *Ibid.*, str. 2.

⁴³ Prije parnice s Arnerijevima, gotovo su jedno stoljeće trajale parnice raznih Hektorovića s obiteljima Gazarović, Vidali i Buffalis oko viškog dijela pjesnikova fideikomesa, a koji su preko miraza stekli određena prava na dijelove ostavštine. S. PLANČIĆ, *op. cit.* (bilj. 5), str. 60.

⁴⁴ V. FORETIĆ, *op. cit.* (bilj. 16), str. 123.; Arneri su primljeni u Veliko vijeće dukulom dužda Francesca Molina zbog zasluga u mletačkoj vojsci, a odluka je izazvala protiv-

Pedantni je Markantun Hektorović, u okviru priprema za parnicu,⁴⁵ 1704. godine načinio bilješku s opisom i mjerama ljetnikovca u viškoj Luci koji je pripadao Petru Hektoroviću:

Adi i6 Agosto i704. Pertisatione della Casa a Lissa

— *Signor Arneri pretesa dal Signor Hettorei Anlj.*

*Casa da Ponente di Longezza passa 9 3/2 Larghezza passa 3 3(1/2)/2
Riua siue luoco oue esiste et il Toriolo⁴⁶ Longezza da Leuante a ponente passa 4 et mezzo
bracio*

*Casa seguente di Longezza passa 6 meno una quarta da Leuante a Ponente
larghezza da mezzodi a borra passa 4*

*Riua dalla parte di borra che dice il Ponan_(?) esser sua et dal medesimo tempienata
di Longezza passa 7 da mezzodi a borra.*

*Riua siue luoco uacuo di longezza da mezzodi a borra passa 9 larghezza passa 5
Muracca seguente di Longezza da Leuante a ponente passa 5*

*Larghezza passa 3 3/1
Segue Signor Pierotich da Leuante*

Horto a Lissa del detto Signor Arneri preteso ut sopra

*di Longezza da Leuante a ponente passa 31 3/2
Larghezza da ponente passa 20 in mezzo passa 15 da Leuante passa 12 3/2, confinà da
Leunate strada comune*

*Ponente RR. MM ovvero da Antonio Radoeuich, at da Michiel Larula
Mezzodi strada comun*

Borra stessamente strada comun.⁴⁷

ljenje hvarskog Velikog vijeća. Na osnovi toga plemstvo im je od Vijeća četrdesetorice ukinuto 1657. godine, ali je, izgleda, kratko potom opet priznato. S. PLANČIĆ, *op. cit.* (bilj. 5), str. 20 i 235; V. FORETIĆ, *op. cit.* (bilj. 16), Split 1990, str. 117, 122. Zgodno je ovdje napomenuti i ogranke hvarskih plemićkih obitelji na Korčuli. Obitelj Nicolini imala je ljetnikovac u Veloj Luci u 16. stoljeću, a Jakov Nicolini, *nobile di Lesina*, istakao se u obrani Korčule od napada Aragonaca 1484. godine kako navodi Aleksandar Gazarović u svojim *Avvenimentima*. G. NOVAK, *Aleksandar Gazzari (Gazarović), povijesni događaji Hvara složeni u tri knjige*, Starine JAZU, br. 57, Zagreb 1978, str. 68. Obitelj Kanavelić podrijetlom je hvarska plemićka obitelj iz grupe Piretić, na temelju čega dijeli grb s Hektorovićima, Golubinićima, Jakšama, Grivičićima i drugima iz iste grupe. V. IVANČEVIĆ, *Prilog poznavanju kamenih grbova u gradu Korčuli*, Radovi JAZU, Knjiga 381, Zagreb 1978, str. 114.

⁴⁵ Temeljnost priprema pokazuje i popis Markantunov nekretnina Hektorovića na Visu iz 1702. godine, koje nisu ušle u diobe 1504, 1515, 1525. i 1595. godine. Izgleda da je Markantun bio savjetnik i drugim Hektorovićima oko pitanja nasljedstava jer je također iz 1702. godine sačuvano pismo Julija Hektorovića u vezi nekih sporenja s Jakšama na Visu. S. PLANČIĆ, *op. cit.* (bilj. 5), str. 16, 54.

⁴⁶ Zanimljivo je da se kula, koju Markantun Hektorović ovdje naziva *Toriolo*, spominje u Visu još 1806. godine. D. FORETIĆ, *Vis u međunarodnom zbivanju na početku 19. stoljeća*, Mogućnosti, br. 7, Split 1956, str. 185.

⁴⁷ Zavod za povijesne znanosti HAZU-Dubrovnik, Arhiv Hektorović, svezak 130/7.

Markantun Hektorović pokušao je 1752. i 1753. godine vratiti dio imanja na Visu. U pismu iz 1752. godine traži od Domenika Hektorovića obavijesti o zemljištima na Visu,⁴⁸ dok u pismu sljedeće godine jasno govori da traži prihode od zemljišta na Zlopolju i Smarljicama koji pripadaju fideikomesu Petra Hektorovića i čiji su prihodi namijenjeni popravcima kućica na revelinu Tvrđalja.⁴⁹ U svibnju 1752. godine zatražio je od Arnerija i povrat kuće s vrtom na predjelu Cojno polje na Visu, a iz kojeg se doznaje da pravo temelji na baštini Petra Hektorovića, te da su Arneriji došli u posjed dijela pjesnikova imanja na osnovi nasljedstva Bondumjera Hektorovića:

“10. Mag.º i 1752

Come sin dalle primordij della mia succezione in una parte dele Beni del Sig.º Pietro Hettoreo q. Marin ho nutrito pensieri per la loro conservatione, come Fideicomici a benefici della linea masculina, et in fine dell Luochi Pij miea maggior suspitione cosi non ho perso di vista la Casa col Horto a Lissa a Zaino Pogle residarij d' altri beni di tale natura erano goduti dal q. Sig. Bondomier Hettoreo ultimo superstite mancato scala la desced.º masculina...”⁵⁰

Markantun 1756. godine ponovno traži od Arnerijevih da mu vrate kuću i zemljište na Cojnom polju kao dio ostavštine Petra Hektorovića,⁵¹ ali su se oni na to oglušili. Zanimljivo je napomenuti da su Arnerijevi vlasnici brojnih zemljišta u okolici Starog Grada i Jelse, koja im Hektorovići ne potražuju, dakle ne pripadaju ostavštini Petra Hektorovića nego izvornom vlasništvu Bondumjera Hektorovića, te se stoga može zaključiti da je i on, slično pjesniku, bio vlasnik raznih zemljišta na cjelom području komune.⁵²

Iz otprilike istih godina sredine 18. stoljeća potječe i nedatirani svezak crteža izrađenih rukom Markantuna Hektorovića pod naslovom *Dissegni delli Stabili Hettorei a Lissa fatti secondo gl' acquisti; et non giq luoco.*⁵³ Crteži pripadaju brojnim dokumentima pokušaja, već spomenutih Matija i Markantuna Hektorovića da vrate dijelove ostavštine Petra Hektorovića na Visu. Međutim svezak ne donosi sva Petrova zemljišta, jer primjerice nema crteža zemljišta na Cojnom polju. Poimenično se radi o zemljištima na predjelu Dračevo polje, *Dracueo poglie*, Jabuke ili Podbarda, *Giabuche o podbardo*, Moča, *Mocca di Lissa*, Sapuni i Zlopolje, *Zlo Pogle*. Donesena je i godina stjecanja imanja kao i imena susjednih vlasnika.

Nažalost, na osnovi dosadašnjih istraživanja nije moguće ubicirati sklop Petra Hektorovića u viškoj Luci. Terenska istraživanja Cojnog polja također nisu donijela rezultate. Međutim, valja naglasiti da bi danas tom polju bolje pristajalo ime šuma nego polje jer je najvećim dijelom, pogotovo na rubovima gdje bi trebalo očekivati Hektorovićevu kuću, posve obraslo u gustu borovu šumu.

⁴⁸ S. PLANČIĆ, *Inventar Arhiva Hektorović*, II. dio, Stari Grad 1982, str. 77.

⁴⁹ *Ibid.*, str. 80.

⁵⁰ Zavod za povijesne znanosti HAZU-Dubrovnik, Arhiv Hektorović, svezak 113/2.

⁵¹ S. PLANČIĆ, *op. cit.* (bilj. 18), str. 89.

⁵² *Ibid.*, str. 37.

⁵³ Zavod za povijesne znanosti HAZU-Dubrovnik, Arhiv Hektorović, svezak 98/6. Vidi: C. FISKOVIĆ, *op. cit.* (bilj. 2), str. 185.

Vjerojatno će buduća istraživanja arhiva Hektorovića u Dubrovniku i arhiva benediktinki u Hvaru donijeti vijesti o preciznijoj lokaciji pjesnikovog viškog sklopa i time omogućiti njegovu ubikaciju. Tada će, nadamo se, biti moguća i formalna analiza ovog još uvijek nepoznatog dijela *baščine* jedinstvenog pjesnika hrvatske renesanse.

SOME NEW ARCHIVAL INFORMATION ABOUT PETAR HEKTOROVIĆ

Ambroz Tudor

The life of the celebrated Renaissance poet Petar Hektorović is mostly associated with Stari Grad and its Tvrđalj, fortified mansion, and Hvar, which in its time created vigorous discussion; however, documents from the Hektorović archives show that his estates, like most of the landed estates of the gentry, were scattered over the area of the entire commune. It is little known that the poet had a highly organised large estate on the island of Vis, which he inherited from his father, Marin Hektorović.

The Hektorovići had been a presence on Vis right from their progenitor, Hektor Golubinić. The last Hektorovići too were recorded on Vis. During his lifetime, the poet leased out his Vis estate. In 1558 he leased a house, a hut with a cellar, garden and several items of land in Luka, Vis, to Nikola Šoltić. He contracted a similar lease with Ivan Balci in 1552.

Petar Hektorović mentioned the Vis estate in several places in his will in 1559, without any precise descriptions of the real estate. He stipulated that the land and houses be leased out, as he had himself been accustomed to do, and that the revenues be deposited in the Hvar commune chancellery. The revenues were to be applied to the execution of his bequests, above all to the completion of Tvrđalj. One provision of the will was particularly important, that touching the combining of the lands and houses into a *fideicommissum*, or entail, an inalienable and inseparable whole that was to be inherited by the legitimate male members of the Hektorović family.

The Hektorović *fideicommissum*, that is, the matter of his estate, led to what was probably the longest civil suit in the history of the commune of Hvar, and lasted, in various forms, from the first split of 1595 until the mid-19th century.

At the beginning of the 17th century, the Vis summer residence and the house and garden at Cojno polje mainly belonged to the Korčula family of the Arneris. In the mid-17th century the Hvar Benedictines had an ongoing suit against the Arneris to do with boundary rights, while Matij and his son Marcantun Hektorović had a suit against the Arneris concerning the inheritance of the poet's *fideicommissum* on Vis from the end of the 17th century to the middle of the 18th. The documents relating to these disputes are kept in the Croatian Academy Historical Science institute in Dubrovnik, in the Hektorović Archives. Among these documents, particular importance must be attached to the drawing of the poet's complex in Vis of 1647, the description of the complex with measurements of 1704, and a letter of 1752 in which the poet's ownership over the house and garden in the area of Cojno polje in the interior of the island is definitely borne out. The same set of documents also includes drawings from the mid-18th century of the lands belonging to the poet Petar Hektorović, giving the precise location of the lands, with the names of the surrounding proprietors and the year in which the Hektorović family acquired them.